

YTTRANDE 2017-03-13

Kulturdepartementet
103 33 Stockholm

ku.remissvar@regeringskansliet.se

Betänkandet SOU 2016:69 En inkluderande kulturskola på egen grund

(dnr Ku2016/02380/KO)

Sammanfattning

Hallstahammars kulturskola instämmer i sin förvaltningslednings syn att vi, genom att vara en vardaglig samverkanspart till skolan, kan möjliggöra att alla barn och unga oavsett bakgrund och uppväxtmiljö kan få tillgång till en inkluderande kulturskola. På så sätt blir också de aktiviteter som kulturskolan erbjuder under den fria tiden mer kända. Vi vill utöver detta passa på att ge en fördjupad bild ur en verksamhets synvinkel.

Vi tycker att utredningen har gjort ett gediget arbete med att beskriva kulturskolornas verklighet och utmaningar, och instämmer med slutsatsen att en kulturskolelag vore det mest verkningfulla verktyget för att ge alla barn och unga tillgång till kulturskoleverksamhet. Vi ser kommunernas självbestämmande som en fortsatt god grund och att lokala variationer av utbudet är rimligt, men tycker att det är viktigt att kulturskolan inte ska kunna sparas bort. Vi tycker vidare att eventuella nationella mål inte ska begränsa vår verksamhet, utan ge ett stöd för fortsatt utveckling, även vad gäller samverkan med de olika skolformerna där vi kan möta alla barn och unga.

Vi tycker att det är bra att utbildningsvägar ses över, men efterlyser en koppling till pedagogernas arbetssituation. Pedagogerna är nyckeln till den höga kvalitet som framhävs om och om igen. För att utbildningar inom området ska upplevas som attraktiva behöver det fortsatt finnas möjlighet till trygga anställningar och inte bara kortsiktiga lösningar, som utredningen antyder krävs för flexibilitet. Vi tycker att den lilla kommunens och kulturskolans perspektiv i viss mån saknas, eftersom vi varken har det elev- eller tjänsteunderlag som stora kommuner har.

Avsnitt 4.2 Perspektiv på musik- och kulturskolan

Vi tycker att tillgänglighet för alla Sveriges barn och unga måste vara högre prioriterat än att kulturskolan ska vara likvärdig i alla kommuner.

Utredningen konstaterar på flera platser att lokal anknytning är viktig, och fullständig likvärdighet bör vara ett underordnat mål i förhållande till det faktum att det nu finns barn och unga i Sverige som, på grund av var deras föräldrar valt att bosätta sig, inte har tillgång till någon som helst kulturskola. Fullständig likvärdighet är troligen svårt att uppnå med tanke på att våra kommuner skiljer sig åt så mycket med avseende på befolkningstäthet, geografisk placering och befolkningsmängd, och vi tycker därför inte att kulturskolans verksamhet behöver regleras via läroplaner, kursplaner och andra styrande texter.

Avsnitt 5.1 Ett demokratiskt förhållningssätt utifrån barns och ungas perspektiv

I sin beskrivning av sin grund för de förslag som utredningen lägger fram tycker vi att några viktiga poänger missas. Dessa redovisas nedan.

På sidan 166 menar man ”att barn och unga inte ska behöva avstå från en undervisning för en annan”, och det är en god grundtanke. Vi vill dock vidga denna genom att poängtera att vi har många exempel på hur kulturskolan kan vara ett andningshål som hjälper barn att klara av skoldagen. Det är att, för en kort stund - sammantaget över ett läsår kortare tid än att ta ledigt en vecka för semester, få gå ifrån klassrummet för att träffa en vuxen i en annan lärandesituation – en förmån. Vi har också sett att det är enda sättet som en del barn har möjlighet att delta i vår verksamhet, och menar därför att det är det i särklass enklaste sättet att undanröja geografiska hinder för deltagande i kulturskolans verksamhet.

På sidan 168 påpekar utredningen att det ”fordras en flexibel organisation” där ”personal med kortare anställningar kan engageras”. Vi ifrågasätter hur personal med kortare anställningar kan driva en verksamhet framåt. Kortsiktiga anställningar befarar vi leder till kortsiktigt engagemang där pedagoger sannolikt söker sig vidare till tryggare anställningsformer, och en stabil kulturskola förutsätter långsiktighet. Det tar tid att bygga verksamhet, men går fort att rasera. Den höga kvalitet som enligt 5.1.3 eftersträvas går inte att genomföra utan kompetenta individer som skapar den och det förtroendekapital som dessa individer bygger upp över tid, och utan trygga anställningsformer kommer kulturskolan gradvis att förlora dragningskraft som attraktiv arbetsgivare. I glesbygds- och mindre kommuner är det svårt att föreställa sig hur korta och flexibla anställningar skulle fungera, rent praktiskt, när det är svårt att få personal till tillsvidareanställningar på heltid.

Vidare dras slutsatsen att ”verksamheten måste kunna svara upp mot ändringar i efterfrågan på relativt kort varsel” utifrån en norsk studie som undersökt storstäder, och därför inte nödvändigtvis är applicerbar på en majoritet av svenska kommuner. Vi tror att det behövs ett grundutbud med långsiktighet, och att man utifrån det kan göra justeringar utifrån förändrad efterfrågan. Dessutom tycker vi inte heller att stora och snabba förändringar är rättvist mot yngre som längtar efter att få delta i en verksamhet, men när de når rätt ålder har den tagits bort, i flexibilitetens namn. Vi ser att det tar tid för nya verksamheter att etableras, att det tar tid innan allmänheten vet att de finns och att en del av trögheten ligger i samhällets struktur och det enorma informationsflöde som gör det svårt att nå ut med information.

(Vi måste därutöver beakta arbetsgivaransvaret och det övergripande etiska ansvar som en offentligt finansierad verksamhet bör ha för att folk ska kunna försörja sig – annars kommer det att bli en kostnad för samhället i en annan ända.)

Utredningen skriver på sidan 171 i 5.1.1 att man ser samverkan med förskolan, grundskolan, gymnasieskolan och de olika formerna av särskolor som ett sätt att nå alla barn och unga oavsett bakgrund. Att kulturskolor utvecklar sin potential som konstnärlig mötesplats på barn och ungas fritid behöver inte utesluta att man även fördjupar och utvecklar samverkan med de olika skolformerna, och kulturskolan måste inte vara en formaliserad skolform för att det fortsatt ska vara en bra idé.

I 5.1.2 är många delar bra beskrivna, men att tänka på är att inte alla barn och unga befinner sig på "planet Hiphop" och att dessa unga också behöver en plats där de kan få uttrycka sig. Även på s 149, under 4.2, hänvisas till "den musik som barn och unga känner till" som om alla barn och unga är stöpta i samma form och de alla föredrar samma musik – som att deras vardagskultur skulle vara samma kultur bara för att de är lika gamla. På liknande sätt är musikdominansen på sidan 158 formulerat som något som krockar med "ungdomskulturen"? Menar man att den musik som kulturskolan erbjuder är fel musik, och menar man att de ungdomar som trivs i det musikutbud kulturskolorna traditionellt erbjuder har, eller ännu värre är, fel? Vi ser att vi som pedagoger har ett ansvar att föra ett kulturarv vidare, att visa eleverna en bredd och att låta dem möta det de annars aldrig skulle upptäckt.

I sak håller vi med om att den konstnärliga verksamheten inte medvetet bör instrumentaliseras (s 174) men vi ser ändå att stötta skolan med kulturskolans ämnen i estetiska läroprocesser som en väg för att nå många barn som inte på frivillig basis skulle välja att gå till kulturskolan på fritiden. Man kanske inte vågar prova, man kanske har en förutfattad mening om vad verksamheten innebär eller så anmäler föräldrarna inte till kulturskolans kurser och därför kan man inte vara med, men om kulturskolan är verksam i skolan får även de barn som inte har möjlighet att möta oss på sin fria tid en chans att växa genom kultur.

Vi håller med om att orkester är en stor fördel utifrån tanken att ge fler unga en möjlighet att utvecklas och få musiken som ett livslångt intresse. Däremot minskar detta arbetssätt elevernas möjlighet till eget inflytande, som utredningen föreslår som ett nationellt mål, och det är svårt att genomföra på en mindre kulturskola som har ett mindre elevunderlag.

Avsnitt 5.2 En lagstiftad kulturskola – för- och nackdelar

Vi tycker att lagstiftning är det bästa sättet att säkerställa att alla barn och unga får tillgång till kulturskola.

Vi konstaterar att man avstår från att rekommendera lagstiftning av ekonomiska skäl och att detta har en direkt påverkan på de barn och unga som bor i en kommun utan kulturskola. Vi tycker att barnkonventionens stadgar om barnets främsta i första rummet, som inte bara ska vara ett av flera överväganden utan ha hög prioritet när olika intressen ska vägas mot varandra, bör väga tyngre än den kommunala självstyrelsen.

Avsnitt 6.1 Ny infrastruktur

Vi tycker att förslaget till infrastruktur är bra, men vänder oss emot definitionen av kulturskolans kärnverksamhet.

Vi tycker inte att vår kärnverksamhet definieras av **när** den sker, utan av dess innehåll.

Avsnitt 6.2 Nationella mål

Vi tycker, i avsaknad av lagreglering, att det är bra med nationella mål, men att de föreslagna målen behöver justeras.

Inledningen ”En kommunal kulturskola ska” bör ändras till *bör* eller annan formulering som rekommenderar, men inte utesluter alternativa, vägar att gå – på så sätt bidrar målen till kommunernas självbestämmande och möjliggör anpassning till lokala förhållanden. De nationella målen ska inte begränsa oss, utan stötta så att fler barn får tillgång till en givande verksamhet.

Målen går i ett par fall in på hur verksamheten ska utformas, till exempel ”i första hand i grupp” och ”bedrivs på barn och ungas fria tid”, som dessutom får extra tyngd i och med att de är de första två målen.

Mål 1 - ”I första hand i grupp” kan enkelt justeras till ”i samverkan med andra” eller ”i gemenskap med andra”, det senare en formulering som utredningen berört både under 4.2 och 5.2.1. De nationella målen bör inte stipulera **hur** kulturskolans undervisning ska organiseras.

Mål 2 - ”Bedrivs på barn och ungas fria tid” blir problematisk utifrån den verklighet många kulturskolor verkar i, med stor samverkan och projekt i grundskolan, som dessutom är den plats där vi verkligen kan möta alla barn. På många ställen sker även den frivilliga verksamheten under skoltid, i synnerhet på skolor med stor andel skolskjutsbarn. Enligt betänkandet omfattar kulturskolornas uppdragsverksamhet mer än en tredjedel av elevplatserna (3.1 och 3.4.1) och utredningen bortser från detta, baserat på att man anser att den verksamhet som sker på den fria tiden är kulturskolans kärnverksamhet. Vi tycker inte att tidpunkten bestämmer vad som är vår kärnverksamhet, utan att det bestäms av innehållet i verksamheten. Om man bortser från all den verksamhet, enligt 3.6 s 111 och 3.4.1 s 94-95, som sker i samverkan med grundskolan, bortser man samtidigt från vår bästa möjlighet att nå underrepresenterade elevgrupper. Den verksamhet som sker i samverkan bedrivs i stor utsträckning i grupp, som man säger sig vilja prioritera. Om man tydligare inkluderar samverkansverksamheterna i nationella målen kan man se den frivilliga verksamheten som en möjlighet för intresserade att fördjupa sig.

Mål 7 – Kunde gärna mildras till ”ha sin bas i” eller ”ha tillgång till”. Vi vill självklart ha anpassade lokaler med ändamålsenlig utrustning, men vi ser vår närvaro på skolor som en nödvändig kompromiss för att vara tillgängliga för fler barn. I idealfallet hade vi tillgång till anpassade lokaler även ute på grundskolor, men detta är få kulturskolor förunnat, och kräver stor samordning och samsyn inom kommunen.

Vi ser följande motsägelser i de nuvarande formuleringarna av målen:

Mål 1 och 4 - ju större grupp desto mer styrning från pedagogen krävs, vilket minskar det enskilda barnets möjligheter att påverka. Det blir här en krock mellan att utmana och att ta

hänsyn till elevernas preferenser, och en extra stor utmaning vid gruppundervisning, eftersom hänsyn inte alltid kan tas till varje individs önskemål vid varje enskilt moment. Dock kan en skicklig pedagog i ett större perspektiv integrera deltagarnas preferenser, förutsatt att varje individ har ett långsiktigt perspektiv på sitt deltagande. Pedagogen är den som har kunskapen om lämpliga utvecklingssteg, till exempel vad som ligger i den proximala inlärningszonen.

Mål 2 och 8 - om all undervisning ska ske på barnets fria tid skapar vi inte likvärdiga möjligheter för barn och unga att delta i vår verksamhet. Många barn har inte möjlighet att delta på sin fria tid och dessa barn kan vi nå via skolan, både i samverkan och genom egna lektioner. Dessutom nås på detta sätt nya grupper, som aldrig annars skulle få möta kulturen. För en jämställd och jämlik kulturskola är det betydelsefullt att möta dem, som inte hittar till kulturskolan på egen hand.

Om dessa formuleringar justeras tycker vi att målen i övrigt beskriver en kulturskola som alla barn och unga borde få tillgång till.

Avsnitt 6.3 och 6.4 Om nationellt kulturskolecentrum och om bidrag

Vi undrar varifrån en långsiktig finansiering av utveckling av kulturskolorna ska komma?

I 6.3 identifierar utredningen ”ett behov av mer kontinuerliga och stabila bidragsformer” (s 210) och i 6.4 föreslår man ett bidrag om 200 miljoner som varje kulturskola kan få del av i högst 3 år (s 227). Detta framstår som motsägelsefullt.

Avsnitt 6.4 Utvecklingsbidrag

Vi är positiva till ett utvecklingsbidrag, men vill ha ett enkelt ansökningsförfarande, så att mesta möjliga andel av pengarna går till verksamhet.

Vi vill att kortsiktiga ansökningar på ett år i taget undviks, eftersom det tar tid att bygga en verksamhet. Detta är helt avgörande för att kunna rekrytera kompetent personal och behålla dem, men även för att hinna etablera medvetenhet bland barn och unga om den nyutvecklade verksamheten. Vi har färsk erfarenhet av att det tar ett år att planera ett projekt för att få både de som arbetar i projektet och deltagarna att förstå vad det handlar om. För att kunna utveckla och befästa en ny verksamhet krävs betydligt längre tid än ett år.

Att många kommuner, även små, söker Skapande skola-pengar innebär inte att det är det bästa sättet att fördela pengar. Vi efterfrågar en enkel ansökningsprocess med ett långsiktigt tänkande, så att energi och resurser kan gå till att skapa verksamhet istället för ansökningar. Som exempel på en enklare process kan nämnas ”Bidrag till sommarlovsaktiviteter” som MUCF handhar.

Enligt sidan 227 ska de 200 bidragsmiljonerna inkludera viss administration av bidraget. Varför ska verksamhetspengar tas till administration när ett nationellt kulturskolecentrum enligt sidan 285 föreslås få kosta 11 miljoner kronor, bland annat för att administrera bidrag?

Avsnitt 6.7 Bidrag till regional samordning

Vi är positiva till förslaget.

Som en del i Regional kulturskola i Västmanland har vi positiva erfarenheter av att ha en individ på plats som arbetar för regionen med kulturskolornas bästa i sikte, som månar om alla kommuner och om alla konstformer. Vi rekommenderar att denna individ, som hos oss, placeras på en av kulturskolorna, för att ha närmare kontakt med verksamheterna. På så sätt minskar vi tröskeln mellan den kommunala och den regionala nivån.

I detta ärende har kulturskolechef Jenny Hägg beslutat och kulturskolans lärare deltagit.

Hallstahammar 2017-03-13

Jenny Hägg

Enhetschef
Hallstahammars kulturskola